

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 17.02.1960, sp. zn. 4 Tz 1/60, ECLI:CZ:NS:1960:4.TZ.1.1960.1

Číslo: 31/1960

Právní věta:

Ustanovení § 12 zák. č. 71/1958 Sb., upravující uplatňování náhrady škody zaměstnavatelem, stanoví též procesní předpoklady projednání náhrady škody soudem vůbec, tedy jak v řízení ve věcech občanskoprávních, tak i v řízení trestním. Proto jsou jeho ustanovení závazná i pro adhezní řízení v řízení trestním. Ani v trestním řízení nemůže soud proto poškozenému přiznat náhradu škody způsobené zaměstnancem, který porušil z nedbalosti povinnosti z pracovního poměru a který se tím dopustil trestného činu nebo přestupku, ve vyšším rozsahu, než podle zákona č. 71/1958 Sb. (viz i § 7 cit. zák.) a pokud nebyla škoda uplatňována podle § 12 cit. zákona.

Soud: Nejvyšší soud ČSR

Datum rozhodnutí: 17.02.1960

Spisová značka: 4 Tz 1/60

Číslo rozhodnutí: 31

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Adhezní řízení, Náhrada škody

Předpisy: 86/1950 Sb. § 246 88/1950 Sb. § 144 64/1956 Sb. § 244 71/1958 Sb. § 1

§ 12

§ 19

§ 2

§ 3

§ 4

§ 5

§ 6

§ 7

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Obžalovaný lékař OÚNZ povoláný k nemocnému dne 1. září 1958 kolem 4. hodiny noční, aniž k tomu měl příslušné oprávnění a dostatek zkušeností, řídil na silnici na rozhraní obcí Nemanice a Kněžské Dvory sanitní auto patřící OÚNZ v Českých Budějovicích tak neopatrně, že nezvládl řízení. To mělo za následek, že se vozidlo převrátilo, čímž byla zničena celá jeho karoserie a způsobena tak OÚNZ v Českých Budějovicích škoda ve výši 21 143,06 Kčs.

Lidový soud v Českých Budějovicích uznal obžalovaného vinným trestným činem poškozování majetku v socialistickém vlastnictví podle § 246 odst. 1 tr. zák. a přestupkem proti ochraně silničního provozu podle § 144 odst. 1 písm. c) tr. zák. a odsoudil ho k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců podmíněně se zkušební dobou jednoho roku.

Podle § 244 odst. 2 tr. ř. uznal obžalovaného povinným nahradit OÚNZ v Českých Budějovicích škodu ve výši 19 643,06 Kčs.

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu vyslovil porušení zákona v ustanovení § 244 odst. 2 tr. ř., napadený rozsudek v uvedeném výroku zrušil a poškozený Okresní ústav národního zdraví v Českých Budějovicích podle § 244 odst. 2 posl. věta tr. ř. s nárokem na náhradu škody v uplatňované výši 21 143,06 Kčs odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

Z odůvodnění:

Skutkové zjištění napadeného rozsudku odpovídá výsledkům vykonaného dokazování, zejména i doznání obžalovaného a je s ním v plné shodě. Také právní posouzení viny obžalovaného a výrok o trestu odpovídá stavu věci a zákonu.

Porušen však byl zákon v ustanovení § 244 odst. 2 tr. ř. výrokiem napadeného rozsudku o povinnosti obžalovaného k náhradě škody.

Rozsudek byl vyhlášen dne 11. prosince 1958, tedy po účinnosti zákona č. 71/1958 Sb. o závazcích k náhradě škody způsobené zaměstnancem porušením povinností z pracovního poměru, který podle § 22 cit. zákona nabyl účinnosti ode dne vyhlášení, tj. od 17. října 1958. (Přitom je nerozhodné, že byla škoda způsobena před účinností cit. zákona - § 19 odst. 2 zák. č. 71/1958 Sb.).

Podle § 2 odst. 1 cit. zákona odpovídá zaměstnanec za škodu, kterou z nedbalosti způsobil podniku při výkonu zaměstnání porušením závazků z pracovního poměru. V takových případech odpovídá zaměstnanec za škodu jen v mezích uvedených v cit. zákonu (arg. slova „odpovídá za ni podle tohoto zákona“).

Obžalovaný se dopustil trestného činu, jímž byl uznán vinným a jímž z nedbalosti způsobil škodu OÚNZ v Českých Budějovicích, při výkonu svého zaměstnání jako zaměstnanec uvedeného OÚNZ.

Omezená odpovědnost za škodu podle zák. č. 71/1958 Sb. předpokládá, že byla škoda způsobena porušením závazků z pracovního poměru, je proto třeba posoudit (vzhledem k tomu, že není pochyby o tom, že obžalovaný škodu způsobil při výkonu svého zaměstnání), zda v souzeném případě obžalovaný porušil závazek plynoucí z jeho pracovního poměru jako lékaře OÚNZ. Za takový závazek ve smyslu § 3 zák. č. 71/1958 Sb. nutno - jak vyplývá ze smyslu a účelu tohoto zákona - rozumět netoliko závazky výslovně převzaté zvláštní dohodou mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, ale jakýkoliv závazek plynoucí z pracovního poměru. Vyplývá to ze srovnání §§ 4 a 5 zák. č. 71/1958 Sb. na straně jedné a § 6 cit. zák. na straně druhé. Zatímco zvýšená odpovědnost za hodnoty svěřené k vyúčtování (§ 4) a za svěřené předměty (§ 5) vyžaduje v prvním případě písemnou smlouvu a v druhém případě zvláštní písemné potvrzení, nevyžaduje obecná odpovědnost zaměstnance porušivšího závazky z pracovního poměru zvláštního písemného ujednání. Za porušení závazku z pracovního poměru nutno proto považovat i poškození majetku v socialistickém vlastnictví zaměstnancem, jde-li o takový majetek v operativní správě zaměstnavatele (socialistického sektoru), ježto povinnost zaměstnance chránit takový majetek nutno vzhledem k významu socialistického vlastnictví považovat za jeden ze základních závazků vyplývajících z každého pracovního poměru zaměstnance socialistického podniku nebo zařízení (§ 1 zák. č. 71/1958 Sb.).

Obžalovaný způsobil z nedbalosti škodu při výkonu svého zaměstnání tím, že porušil závazek

plynoucí v naznačeném směru z pracovního poměru, lze proto náhradu škody proti němu uplatňovat toliko podle zákona č. 71/1958 Sb. a v mezích tímto zákonem vyloučených, pokud před účinností tohoto zákona nedošlo k dohodě o náhradě škody (§ 19 odst. 2 cit. zák.). To znamená, že v případě, že nedošlo k takové dohodě, bylo by možno uplatňovat proti němu (vzhledem k tomu, že nejde o odpovědnost podle §§ 4 a 5 cit. zák.) náhradu škody za podmínek § 2 cit. zák. pouze v rozsahu uvedeném v § 6 cit. zák., tj. nejvýše do částky rovnající se trojnásobku jeho průměrného měsíčního výdělku a před soudem jen, pokud řízení podle § 12 a násl. cit. zák. nevedlo k cíli.

Ježto zákon č. 71/1958 Sb. stanoví hmotně právní podmínky náhrady škody způsobené zaměstnancem porušením povinností z pracovního poměru a ježto ustanovení § 12 cit. zákona upravuje uplatňování náhrady škody soudem vůbec (viz č. 34/1959 sb. rozh. civ.), tedy jak v řízení ve věcech občanskoprávních, tak i v řízení trestním, jsou jeho ustanovení závazná i pro adhesní řízení v řízení trestním. Ani v trestním řízení nemůže soud proto poškozenému přiznat náhradu škody způsobenou zaměstnancem, který porušil z nedbalosti povinnosti z pracovního poměru a který se tím dopustil trestného činu nebo přestupku, než podle zákona č. 71/1958 Sb. (viz i § 7 cit. zák.).

Podle protokolu o hlavním líčení uvedl obžalovaný (č. l. 22 p. v.), že se dohodl se svým zaměstnavatelem o splátkách ve výši 250 Kčs. Nebyla však zjištěna povaha této dohody, zda ji totiž na straně zaměstnavatelově uzavřeli oprávnění činitelé, dále zda byla ujednána náhrada škody určité výše a zejména nebyla zjištěna doba, kdy k dohodě došlo. Dohodu o náhradě škody uzavřenou až po účinnosti zák. č. 71/1958 Sb. v mezích přesahujících výši uvedenou v § 6 cit. zák. a bez zachování postupu uvedeného v § 12 cit. zák. by nebylo možno považovat za platnou (viz č. 1/1960 sb. rozh. civ.). Pouhá skutečnost zjištěná v hlavním líčení, že obžalovaný zaslal za způsobenou škodu 1500 Kčs, nijak blíže nevysvětluje uvedené okolnosti, jež mohly být teprve podkladem pro rozhodnutí soudu podle § 244 odst. 2 tr. ř.

Ježto napadeným rozsudkem bylo rozhodnuto o povinnosti obžalovaného zaplatit jako náhradu škody trestným činem způsobené částku 19 643,06 Kčs OÚNZ v Českých Budějovicích, aniž by si byl lidový soud pro tento výrok zjednal v naznačeném směru dostatečný podklad a aniž zjistil náležitě měsíční výdělek obžalovaného v době činu, porušil zákon v ustanovení § 244 odst. 2 tr. ř. v neprospěch obžalovaného.

Bylo proto nutno zrušit napadený rozsudek ve výroku o povinnosti obžalovaného k náhradě škody. Vzhledem k tomu, že trestní řízení neposkytuje dostatečné podklady pro přiznání nároku poškozeného Okresního ústavu národního zdraví v Českých Budějovicích, byl tento ústav odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních.